

Mở cửa biển Tây

Trong thập niên 80 thế kỷ trước, ý tưởng thoát lũ ra biển Tây của các nhà khoa học gây nhiều tranh cãi; nhưng được sự ủng hộ và chỉ đạo quyết đoán của cố Thủ tướng Võ Văn Kiệt, ý tưởng này đã trở thành hiện thực bằng hệ thống công trình thủy lợi thoát lũ ra biển Tây, chứng minh hiệu quả trong thực tế. Đó là cách người ĐBSCL "trị thủy", vừa chung sống với lũ, vừa thể hiện tầm nhìn từ đất liền ra biển. Ngày nay, đối mặt trước nguy cơ biến đổi khí hậu toàn cầu và nước biển dâng, trước yêu cầu phát triển bền vững và trù phú, người đồng bằng không chỉ cần "tầm nhìn ra biển", hướng ra biển Đông mà còn phải biết "mở cửa biển Tây". Nổi lên là vai trò của đảo ngọc Phú Quốc.

Tiềm năng, lợi thế và thách thức

Cảng biển An Thới, Phú Quốc.

ĐBSCL là vùng duy nhất của cả nước tiếp giáp 3 mặt biển: Đông, Tây, Nam với bờ biển dài 750 km, chiếm 23% bờ biển quốc gia; hơn 360 ngàn km² vùng biển và đặc quyền kinh tế, có gần 200 đảo và quần đảo; trong đó có đảo lớn nhất nước là Phú Quốc. Đất Chín Rồng không chỉ là vựa lúa, trái cây, thủy sản của cả nước, một trung tâm sản xuất hàng hóa lớn trong chuỗi cung ứng nông sản toàn cầu, mà còn có tiềm năng kinh tế biển to lớn. Yêu cầu đặt ra là làm sao giải quyết tốt

mối quan hệ giữa phát triển kinh tế nông nghiệp và biển và kinh tế theo hướng hiện đại, bền vững. Cùng với mở "cổng trời" – hàng không, mở cánh cửa phát triển kinh tế Tây Nam, liên kết phát triển với phần đất liền còn lại của ASEAN và chiến lược tiến ra biển Đông, thì ĐBSCL rất cần xây dựng chiến lược, hoạch định giải pháp khai thác lợi thế biển Tây. Đây chính là bước chuyển dịch căn bản để vùng đất phù sa này vượt qua khỏi cái bóng của nông nghiệp lúa nước truyền thống từ ngàn đời nay.

Thách thức mới đang đặt ra cho việc "mở cửa phát triển kinh tế biển Tây" của ĐBSCL cần được nhận diện và có lời giải. Lâu nay, cách tiếp cận phát triển kinh tế biển của ĐBSCL chủ yếu là dựa vào tư duy, cách làm của kinh tế nông nghiệp truyền thống, chưa giải quyết căn bản mối quan hệ giữa phát huy lợi thế nông nghiệp với kinh tế biển. Việc qui hoạch, tổ chức không gian phát triển và đầu tư kinh tế biển cho vùng còn hạn chế. Công tác điều tra cơ bản, phát triển khoa học – công nghệ biển, phòng chống thiên tai, ứng phó biến đổi khí hậu, nước biển dâng chưa đạt yêu cầu. Trong xu thế vừa tăng cường liên kết, hợp tác, vừa xung đột lợi ích về biển trong khu vực và trên thế giới, thách thức trước biến đổi khí hậu, nước biển dâng và yếu tố "cạnh tranh phát triển" ở biển Tây, đòi hỏi về cân bằng lực lượng cả về kinh tế lẫn quốc phòng an ninh trong khu vực vịnh Thái Lan, gắn kết với phần biển Đông tiếp giáp, càng nổi lên là vai trò, vị trí của đảo Phú Quốc hướng đến một đặc khu hành chính – kinh tế trước năm 2020. Một hòn đảo với

tiềm năng trù phú bậc nhất khu vực, sánh ngang Singapore với nhiều nét tương đồng, đáng lẽ ra phải được đặt ngang hàng để đủ sức cạnh tranh với Bali (Indonesia), Phuket (Thái Lan), JeJu (Hàn Quốc) ... thì, hòn ngọc quốc gia vẫn còn là một huyện đảo của tỉnh Kiên Giang. Phú Quốc - thành phố biển đảo, du lịch, dịch vụ ngoài khơi trong tương lai cần được định hình dài hạn, cần một không gian xanh, sạch, đẹp, kiểu mẫu gắn cảnh quan biển với chức năng đô thị được xây dựng trong mối quan hệ với ĐBSCL, cả nước và trong mối quan hệ gắn bó với các đô thị lớn của các nước ASEAN và trên thế giới.

Cần một "chiếc áo" đủ rộng

Thời gian qua, để phát triển Phú Quốc, nhiều chuyên gia tư vấn trong nước và quốc tế đã được mời lập quy hoạch; hàng ngàn tỉ đồng đã được ưu tiên đầu tư xây dựng hệ thống hạ tầng, tạo ra diện mạo mới; nhưng thực tế cho thấy, vẫn còn nhiều "lực cản" trong phát triển hòn đảo này. Những "điểm nghẽn" được nhận dạng là cơ sở hạ tầng, nguồn nhân lực và chất lượng dịch vụ chưa đáp ứng yêu cầu. Nhưng nguyên nhân chủ yếu là do Phú Quốc đang thiếu và rất cần một "động lực thể chế" để phát triển. Các qui định pháp luật hiện hành thiếu đồng bộ, văn bản này "đá" văn bản nọ. "Cơ chế ưu đãi cao nhất hiện hành được áp dụng cho Phú Quốc" chỉ là những mỹ từ đẹp, khó dùng; mà cho dù có được thực thi đầy đủ thì vẫn là "chiếc áo chật" cho một Phú Quốc trước yêu cầu vươn ra khu vực và thế giới. Việc xây dựng đặc khu Phú Quốc đang được "tiếp sức" khi dự thảo sửa đổi Hiến pháp được đưa vào mô hình Khu hành chính – kinh tế trong thể chế chính quyền địa phương. Song, đang cần nhiều quyết tâm chính trị hơn nữa.

Tầm nhìn chiến lược của một "đặc khu" yêu cầu định vị Phú Quốc trong mối quan hệ cạnh tranh sòng phẳng, không chỉ phát huy mà phải tạo ra những lợi thế so sánh của đảo ngọc này trong mối quan hệ với các đặc khu kinh tế như Thâm Quyển, Sán Đầu, Chu Hải (Trung Quốc); Incheon (Hàn Quốc) và các hòn đảo phát triển của các quốc gia như JeJu (Hàn Quốc), Phuket (Thái Lan), Bali (Indonesia)... Muốn xây dựng thành công đặc khu Phú Quốc, không biến nó thành "tỉnh thứ 64 của Việt Nam", phải có tư duy đột phá, chấp nhận vượt ra ngoài những khuôn khổ luật pháp hiện hành. Cái gì chưa có, thấy cần thiết thì đề xuất ban hành. Theo đó, 4 trụ cột trong phát triển đặc khu này cần được quan tâm đó là tài nguyên đất, nước, không gian kiến trúc và tạo dựng "sản phẩm đặc thù" có lợi thế cạnh tranh.

Để xây dựng Khu hành chính - kinh tế đặc biệt Phú Quốc còn phải làm nhiều việc. Tầm quan trọng của nó rất cần một nghị quyết của Bộ Chính trị về phát triển đảo, cơ sở pháp lý từ Hiến pháp để làm chỗ dựa cho những thể nghiệm, thí điểm cơ chế, chính sách, thể chế mới như Nghị quyết BCH Trung ương lần thứ 8 vừa xác định. "Chiếc áo" pháp lý cho Phú Quốc trong tương lai phải đủ rộng cho một không gian phát triển mới.

Ngoài biển Đông, ĐBSCL có tiềm năng kinh tế biển Tây với điều kiện tự nhiên thuận lợi, không bị gió bão. Mở cánh cửa phát triển ra biển Tây, lấy Phú Quốc làm điểm nhấn, là một hướng đi mới cho đất Chín Rồng để hội nhập trong thế chủ động.

Bài, ảnh: HỮU HIỆP